

Polom razgovorov med Rusijo in zapadnimi državami napovedan

Sovjetski voditelji določili ceno za preključ blokade zapadnega Berlina. Rusija zahteva besedo v kontroli Porurja

Berlin, 21. avg. — Zgodovinski razgovori med zapadnimi državami in Sovjetsko unijo v Moskvi se bodo, kakor vse kaže, izjalovili. To je mnenje poučenih diplomatičnih krogov. Samo čudež v zadnjem momentu bi preprečil polom diskuzij.

Zapadne države so namignile, da se ne bodo umaknile iz Berlina pod ruskim pritiskom. Odločile so se za povečanje dovoza živil in drugih potrebščin v zapadni Berlin, ki je prizadet zaradi ruske blokade. Neki visoki ameriški uradnik je priznal, da ni izgleda za dosego sporazuma med zapadnimi državami in Rusijo.

Poročilo iz Moskve pravi, da se bodo ameriški poslanik W. B. Smith, francoski poslanik Yves Chataigneau in Frank Roberts, poseben odposlanec britskega zunanjega ministra Ernesta Bevana, ponovno sestali z ruskim zunanjim ministrom V. M. Molotovom v Kremlinu. Sestanek bo morda zadnji med njimi.

Ako se bodo razgovori izjalovili, bodo morda vlade štirih vellesil skušale prikriti fiasko. Znamena so, da se bo napetost med zapadom in vzhodom povečala. Nepotrjena vest pravi, da bo načrt glede sklicanja konference zunanjih ministrov štirih vellesil.

Amerika zahteva odpoklic Lomakina

Ruski konzul obdolžen nepravilnega obnašanja

Washington, D. C., 21. avg. — Državni departament je pozval Rusijo, naj takoj odpokliče Jakoba M. Lomakina, generalnega konzula v New Yorku, ker se je nepravilno obnašal v zadevi "ubežnih" ruskih učiteljev.

Lomakin je dobil tri dni časa za ureditev poslov konzulata, nakar bo moral zapustiti New York. V Moskvo bo odpotoval prihodnji teden.

Zahteva je v ostri diplomatski noti, katero je državni podtajnik Robert Lovett naslovil Aleksandru S. Panjuškinu, ruskemu poslaniku v Washingtonu. Lovett je v noti zavrnil ruske obdolžitve, da so bili Mihail I. Samarin, njegova žena in Oksana S. Kasenkina ugrabljeni s sodelovanjem ameriških uradnikov.

To je prva ameriška akcija, podvzeta proti Rusiji, odkar je Amerika priznala Sovjetsko unijo leta 1933. Možnost je, da bo dobila odmev v Moskvi v obliki povračila. Sovjetska vlada bo morda zahtevala odpoklic ameriških konzulov od Rusije. Ruski zunanji minister Molotov je zadnji teden posegel v afere. Podprl je Lomakina in njegove obdolžitve proti ameriškim uradnikom, zahteval izpustitev ruskih državljanih in kaznovanje ugrabiteljev.

Ekonomske in finančne reforme na Kitajskem

Nanking, Kitajska, 21. avg. — Diktator Chiang Kaišek je odredil drastične finančne in ekonomske reforme. Razveljavil je bankovce, ki nimajo skoro nobene vrednosti, in postavil kitajski dolar na zlato podlago. Oklical je tudi bančni praznik, in pozval bankirje in trgovce na konferenco, na kateri bodo razpravljali o pobjanju inflacije.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Glavni urad SN-PJ so zadnje dni obiskali: Matt Vogrich iz La Salla, Ill., Andrew in Angeline Karčnik iz Clevelanda, od letotam John Tauchar, Max F. Traven, Frank Česnik in Frank Zorich, iz Buffalo, N. Y., Anton in Mary Zakrajsek.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Po dolgi bolezni je v Euclidu umrl Jacob Strkal, star 68 let, doma iz vasč Zvirce pri Hinjah, v Ameriki 49 let, član SDZ in kotlarske unije. Tukaj zapuša štiri sinove, tri poročene hčere, devet vnukov, tri brate, sestro in teto, v starem kraju pa brata in dve sestri. — V bolnišnici v Garfield Heights je umrl Frank Sever, star 68 let, doma iz Studenca pri Postojni, v Ameriki od 1903. Bolehal je 18 let, pred šestimi meseci pa se je podvrgel operaciji na želodcu. Tukaj zapuša ženo, tri sinove, dve hčeri in pet vnukov. — V bolnišnici Glenville se nahaja 13-letni sin družine Frank Siskovich iz Collinwooda, ki je pri kemičnem eksperimentiranju doma dobil resne opekline na rokah. Mlad Frank je namreč zelo vnet za kemijo. — Iz bolnišnice se je vrnila Frances Sterle iz Collinwooda.

Nov grob v Ppani

Krayn, Pa. — Po triletni bolezni je 15. avgusta umrla Uršula Milavec, stara 62 let, doma iz Raketa pri Čerknici, članica društva 174 SN-PJ. Tukaj zapuša moža, sina in hčer, obo poročena, dva vnuka in brata Franka, Ileršiča, v starem kraju pa tri brate in dve sestri. Pokopana je bila civilno.

Poroke in ročnice

Windber, Pa. — Meseca julija so se tukaj poročili: Ann Dimojzes in Joseph Bogovich, Sylvia Likar in Edward DeKeyser, Frank Kinkela in Clara Miller, vsi člani društva 421 SN-PJ. — Vile ročnice so se ustavile pri družini Edward Švec in pustile prvorojenega, enako tudi pri družini William Kinkela. Kinkelova hčerka je že članica mladinskega oddelka jednote. — Mat Likar si je šel lakat zdravja v bolnišnico Memorial v New Yorku. Člani mu žele skorajšnji povratek.

Konvencija kanadskih socialistov

Izrekla se je za podržavljenje industrij

Winnipeg, Kanada, 21. avg. — Konvencija socialistične stranke, ki je znana pod imenom Cooperative Commonwealth Federation, se je pričela v tem mestu. Delegati so razpravljali o petletnem načrtu in napovedali, da bo Kanada dobila socialistično vlado čez nekaj let.

Voditelji so prepričani, da bo socialistična stranka nasledila konservativno stranko kot glavna opozicija proti liberalni stranki, ki ima sedaj največ sedežev v parlamentu.

Program socializacije je bil sestavljen. Odbor, kateremu je bila poverjena sestava programa, tvorijo M. J. Coldwell, Frank R. Scott in David Lewis.

Konvencija se je izrekla za podržavljenje glavnih industrij. Mnogo industrij v Kanadi kontrolirajo ameriški kapitalisti. Dalje se je izrekla za socializacijo kanadske trgovine in vladno kontrolo trgovine z žitom, ječmom, bakorom, premogom in govejo živino.

Socialistična stranka podpira združeno gibanje. V parlamentu se bori proti obdavčenju za drug. Vpliv stranke stalno narašča v Kanadi.

TRUMAN KRITI- ZIRA PREISKA- VO ŠPIONAŽE

Trije odvetniki pozva- ni pred kongresni odsek

RUSKI PROTESTI ZAVRNJENI

Washington, D. C., 21. avg. — Predsednik Truman je na sestanku s časniki obsodil kongresno preiskavo špionaže. Dejal je, da je v nasprotju s sporedom pravic federalne ustave, da ameriške tajnosti niso bile razkrite v vojnem času in da je preiskava lojalnosti vladnih uradnikov uspešna.

Državni departament je zavrnil protestni not ruskega zunanjega ministra V. M. Molotova in Aleksandra Panjuškina, ruskega poslanika v Washingtonu. Noti se nanašata na ruske učitelje, kateri se niso hoteli vrniti domov in katerim je ameriška vlada zagotovila zaščito.

V aferi so prizadeti Mihail Samarin, njegova žena in Oksana S. Kasenkina, ruski državljani. Slednja je zadnji teden skočila skozi okno ruskega konzulata v New Yorku in dobila težke poškodbe. Ona je sedaj v bolnišnici.

Državni departament je zavrnil rusko zahtevo za izročitev učiteljev. Poslanik Panjuškin je izjavil, da ameriške oblasti drže Konsenkino pod nadzorom proti njeni volji in da so ameriški uradniki zapleteni v ugrabljanje ruskih državljanih. Državni tajnik Marshall je zanikal obdolžitve in izjavil, da so brez podlage. Dalje je rekel, da Konsenkina je zunaj sovjetske kontrole, dokler bo v Ameriki.

Kongresni odsek za neameriške aktivnosti je pozval tri odvetnike k zaslišanju. Ti so Lee Pressman, John Abt in Nathan Witt. Vsi so imeli važne položaje v Rooseveltovi administraciji. Whittaker Chambers, bivši komunist in sedanj urednik magazina Time, jih je obdolžil, da so imeli zveze s podtalnim komunističnim krožkom v vojnem času. Chambers je obdolžil tudi Algerja Hissa, bivšega uradnika državnega departamenta, da je bil vodja komunistične celice. Vsi so zanikali obdolžitve.

TRUMANOV SVETOVALEC RESIGNIRAL

Washington, D. C., 21. avg. — Paul A. Porter, svetovalec predsednika Trumana, je resigniral. On je v Trumanovem imenu predložil kongresu protinflacijski program, katerega pa je kongres zavrnil. Porter je odvetnik. Izjavil je, da bo še vodil kampanjo proti inflaciji in dviganju cen kot privatni državljani. Truman je sprejel resignacijo in pohvalil Porterja. "Kongres bo moral prevzeti odgovornost, ker ni sprejel predložene mu protinflacijskega programa," je rekel Truman. "Porter je storil le svojo dolžnost. Vprašanje inflacije je pred ameriškim ljudstvom in ono bo moralo izreči odločitev."

TISKARSKA UNIJA NE MARA POSTREŽBE DELAVSKEGA ODBORA

Milwaukee, Wis., 21. avg. — Delegati na konvenciji mednarodne tiskarske unije so z veliko večino odločili, da unija odklanja postrežbo s strani federalnega delavskega odbora. Resolucija, da uradniki ne podpisujejo zaprisežene izjave, da niso komunisti, je bila sprejeta z veliko večino glasov. Take izjave zahteva od uradnikov unij Taft-Hartleyev protidelavski zakon.

Unija, katere uradniki ne podpisujejo izjav, ni upravičena do postrežbe delavskega odbora. Na priporočilo resolucijskega odbora je bil poražen predlog delegata Paula L. Stronga, naj konvencija instruiira uradnike, naj podpisujejo protikomunistične izjave.

Odločitev konvencije je velika zmaga Woodruffa Randolpha, predsednika unije. On je izjavil pred delegati, "da ne bi unija ničesar pridobila, če bi njeni uradniki podpisali izjave. Unija, ki ni dovolj močna, da bi rabila stavko kot oržje za doseg svojih ekonomskih ciljev, ne more pričakovati pomoči s strani delavskega odbora. Mi ne maramo miru za ceno verig. Nočemo ne koristi in ne bremen Taft-Hartleyevega zakona. Koristi sploh ni, toda bremena so pretežka."

Delegat John J. Fahey je sugeriral, naj uradniki podpisujejo protikomunistične izjave. "Čeprav jih ne podpisujejo, se morajo pokoriti zakonu," je dejal. "Izogniti se ne morejo nobeni proviziji zakona, nudiijo pa z odporom priliko delodajalcem za šikaniranje. To je stvar politike, ne legalnosti zakona."

Resolucija s pozivom na predsednika Trumana, naj odstavi Robert N. Denham, pravnega svetovaleca delavskega odbora, je bila tudi sprejeta. Konvencija je sugerirala, naj Truman skliče konferenco reprezentantov unij Ameriške delavske federacije, Kongresa industrijskih organizacij in neodvisnih unij, na kateri naj bi osvojili načrte za pobjanje injunkcij proti delavskim organizacijam. Sprejet je bil zaključek, da tiskarska unija podpira vse grupe, ki zahtevajo preključ Taft-Hartleyevega zakona.

VLADA OMEJILA KUPOVANJE NA OBROKE

Nove regulacije bodo stopile v veljavo 20. septembra

KAZNI ZA KRŠILCE DOLOČENE

Washington, D. C., 21. avg. — Federalna vlada je na podlagi oblasti, katero je dobila od kongresa, drastično omejila kupovanje predmetov na obroke. Bankirji, trgovci in drugi, ki prodajajo predmete na obroke in dajejo posojila, bodo morali vprašati za licence.

Nove regulacije, katere je objavil federalni rezervni odbor, bodo stopile v veljavo 20. septembra. Te določajo med drugim, da vsaka oseba, ki hoče kupiti nov avtomobil, mora plačati tretjino cene v gotovini takoj, ostalo vsoto pa v mesečnih obrokih v osemnajstih mesecih. Plačilo ne sme znašati manj ko \$70 na mesec.

Federalni rezervni odbor je naznanil, da se bodo regulacije aplicirale tudi na hišna popravila. Namen regulacij je preprečenje dviganja cen v zvezi s pobjanjem inflacije.

Oseba, ki hoče kupiti nov avtomobil, čigar cena je \$2.500, bo morala plačati kot prvi obrok najmanj \$833.33. V kategoriji so poleg avtomobilov tudi peči, električne ledenice, pralni stroji, radijski aparati, čistilci preprog, šivalni stroji in drugi predmeti.

Vsi predmeti v vrednosti do tisoč dolarjev morajo biti plačani v petnajstih mesecih, oni v vrednosti do \$5.000 pa v osemnajstih mesecih. Namen regulacij je zajezitev kreditov, znižanje nakupov in cen.

Določene so tudi kazni za kršilce regulacij. Maksimalna kazen je deset let zapore in plačitev \$10.000. Sodišča lahko enforzirajo regulacije. Federalni rezervni odbor lahko razveljavi licence trgovcev, ki kršijo regulacije.

Nove odredbe so v skladu z zakonom za pobjanje inflacije, ki je bil sprejet na izrednem zasedanju kongresa. Truman je zakon podpisal in takrat je tudi izjavil, da je pomanjkljiv.

Konferenca članov generalnega štaba

Diskuzije o obrambni politiki

Washington, D. C., 21. avg. — Obrambni tajnik James Forrestal je sklical konferenco članov generalnega štaba. Vršla se bo v dnevni vojaški akademiji v Newportu, R. I.

Naznanilo pravi, da bo predmet diskuzij obrambna politika. Kolegij bodo stražile vojaške čete in nobena oseba se mu ne bo mogla približati brez dovoljenja. Diskuzije bodo tajne.

Konferenca spominja na ono, ki je bila sklicana v marcu v Key Westu, Fla. Sklicanje sedanj konference je odmev napetosti med Ameriko in Sovjetsko unijo.

Forrestal je naznanil, da se bodo konference udeležili general Omar Bradley, šef generalnega štaba, general Albert C. Wedemeyer, general Lauris Norstad, general Alfred M. Gruenther, general Hoyt S. Vandenberg, admiral W. Denfeld in admiral Arthur W. Radford. Forrestal bo poročal o svojih razgovorih z uradniki kanadskega obrambnega ministarstva.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravne drave (Izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$8.50 za celo leto, \$4.25 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$8.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črvice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Draginja in farbanje ljudstva

Neprestano naraščanje draginje zlasti na področju prehrane je zadnje tri, štiri tedne v več mestih dvignilo razkačene gospodinjke, da so pričele s "stavko". Do takih spontanih protestnih stavk je po odpravi OPA (kontrola cen) tu in tam sicer prišlo že večkrat, toda tisti, ki navijajo cene, se za to niso zmenili. Tudi zdaj ni nobenega znamenja, da so ali da bodo te protestne "stavke" gospodinj proti visokim cenam mesa imele kak efekt. Prvič je iz razloga ne, ker je treba jesti in ker je v deželi precej velika skupina ljudi, vsaj ena tretjina, ki si lahko privoščijo tudi drage steake ali prate in se pokihajo na take stavke, drugič pa iz razloga, ker take stavke zajamejo le relativno malo gospodinj ali odjemalcev. Izjema so revni sloji, slabo plačani delavci in velike družine, ki so itak vedno na takih "stavkah" iz potrebe.

Da bi taka stavka proti draginji kaj zalegla, bi morala biti splošnega značaja in dvigniti mnogo prahu v deželi — tako močnih in vzdržnih protestov in organiziranih akcij in bojkotov, da bi se prvič poznalo v trgovinah na večjem padcu prometa, drugič pa, da bi ti protesti začeli iti profitarjem na živce. Slednje bi se zgodilo le, če bi se sile, ki vladajo in kontrolirajo deželo, zdale politične revolte — take revolte, ki bi se obrnila proti obema strankama in se zgrnila okrog nove progresivne stranke, katere edina kaže voljo in program, da bi res nastopila proti draginji s potrebnimi ukrepi, ako bi zmogla pri prihodnjih volitvah.

V deželi je res mnogo slepega godrnjanja in nezadovoljnosti in jeze proti veliki draginji. Razna slamatna glasovanja kažejo, da polovica ljudi smatra draginjo kot najbolj pereč problem dežele. Ampak kongres se za to ni zmenil, kakor se do zadnjega časa tudi ni zmenila vlada: Trumanova administracija. Demokratije s Trumanom na čelu so šele zadnje čase prišli na idejo, da je treba gneti proti veliki draginji in zvrniti vso krivdo na republikance. Slednji res nosijo pretežni del te odgovornosti, toda tudi Trumanova administracija ni pri tem nedolžna. Za odpravo OPA je delovala tudi večina demokratov v kongresu in izven.

Da zakrijejo ta svoj rekord v notranji in zunanji politiki, so se oboji vrgli na vihtenje komunističnega strašila in lovenje — "ruskih špiinov". V ta namen jim tudi dobro služi afeta ruske učiteljice Kosenkinave, ki se je na neki ruski "ubežniški" farmi v New Yorku najprej dala prostovoljno "ugrabiti" po ruskem konzulu, par dni pozneje pa je skočila iz tretjega nadstropja ruskega konzulata. Ruska diplomacija je v tej aferi, kakor že večkrat prej v podobnih primerih, pokazala svojo stupidnost in se totalno diskreditirala. Igrala je zopet direktno v roke reakcije in rusofobov. Če bi bila oba ruska učiteljica: Mihaela Samarina in mrs. Kosenkinava, ki sta se odločila, da se ne vrnejo v svojo domovino, enostavno ignorirala in jih prepustila njuni usodi, v katerem primeru bi bolj težko dobila od ameriške vlade dovoljenje, da smeta ostati tukaj, bi ne bilo nobene afeje. Ameriška ali pa ruska javnost bi skoraj sigurno nikdar ne vedela, da sta ta dva učiteljica kdaj poučevala otroke ruskih diplomatov in pomočnikov v Lake Successu. Tako pa se ameriško časopisje in radio zdaj dan za dnem masti s to senzacijsko in tudi člani kongresnega neameriškega odbora bi si ne mogli oblikovati svojih prstov in zasledovati svoj plen kakor lačni volkovi.

Vse take in podobne afeje imenito služijo ne samo republikancem in demokratom, marveč tudi wallstreetarjem pri zakrivanju svoje odgovornosti za veliko draginjo. Dejstvo, da stane funt goveje prate od dolarja do \$1.40, je potanjeno na stran. Prav tako tudi odušne cene za vse druge potrebščine. Well, če si ljudje ne morejo privoščiti mesa ali kaj drugega radi odušnih cen, naj se mastijo pa z mastnimi novicami in senzacijskimi, za katere skrbj tako stupidna ruska diplomacija kakor reakcija v kongresu in vladi s svojim lovom na komuniste in "špiione". Ta dvostrankarska reakcija se ima v resnici v precejšnji meri zahvaliti Moskvi, da lahko ribari v kalnem.

Kakor vse kaže, bo reakcija še ribarila v kalnem in cene bodo še plezale kviku. Republikanci bodo ribarili v kalnem z rdečim strašilom, demokrati s Trumanom na čelu pa demagogirali o veliki draginji. Newyorški governor Dewey je zadnje dni izjavil, da je za ameriško ljudstvo najvažnejša stvar — vohunska preiskava, ki jo vodi kongresni neameriški odbor. S tem je povedal, da bo to — vihtenje rdečega strašila in iskanje coprnice — osrednja točka, okrog katere se bo sukala republikanska kampaanja. Dewey računa, da si bo s tem strašilom izvojeval zmago pri prihodnjih volitvah. Ker je v deželi mnogo odraslih otrok, bedakov in starih ženic, ki radi vidijo strahove, bodo milijoni volilcev nasledili na te limanice.

Na drugi strani, kot že rečeno, pa bodo demokrati demagogirali o reakcionarnem republikanskem rekordu in veliki draginji. Prvo dejstvo je, da so sami veliko pripomogli do slabega rekorda kongresa, kakor tudi pridno prilivali draginji. Poleg velikega profitarstva je namreč treba iskati glavni vzrok veliki draginji v gigantnih izdatkih za militarizem in oboroževanje in za Marshallov načrt. Inicijatorka tega programa je bila predvsem Trumanova administracija, ki je dobila sto odstotno podporo pri republikancih, kakor so tudi republikanci dobili podporo večine demokratov za sprejetje reakcionarnih, in protidelaških zakonov.

Ce bi bili demokrati iskreni z ozirom na veliko draginjo, tedaj bi morali propagirati drastično reduciranje izdatkov za militarizem in Marshallov načrt in likvidiranje oborožitvenega programa, kakor tudi drastično obdavčenje korporacijskih profitov. Z drugo besedo: propagirati bi morali program, kakršnega je sprejela progresivna stranka. Vsega tega ni od njih pričakovati. Truman je zadnjič res priporočil zvišanje davka na korporacijske supra-profit, toda ne toliko radi tega, da bi s tem zbil cene na

Vaskoga nekaj

Hermist, Pa. — Pred časom sem poslal poročilo v Prosveto o prispevkih za spomenik padlim partizanom v Čezsoči. Prijatelj me je opozoril, da je bilo njegovo ime napačno zapisano. Glasilo se je John Knaus, pravilno pa se bi moralo glasiti John Kaus (Korošec iz Čezsoče), Slovensko Primorje. On se je tudi zavzel za kolekte, oziroma je apeliral za prispevke pri svojem društvu št. 472 SNPJ v Harnarvillu, kjer je precej rojakov, kateri so doma iz sosesčine in v bližini Boyca. Ker je več Kausov, je treba imenovati tudi hišno ime.

V mojem poročilu o konvenciji progresivne stranke, pa sem pozabil omeniti, da se je konvencije udeležil tudi sin Marka Tekavca, poleg Sedejevega sina iz Willocka. Tekavec je menda zastopal naselbino Strabane. Ker ravno omenjam naselbino Strabane, naj omenim, da žive tudi v tej napredni naselbini ljudje, kateri bi radi imeli vso svobodo zase, vsi drugi pa bi morali biti tihi. Neki mlad človek mi je dejal, da Prosveta ni imela pravice zaplesti se v propagando svobodnega tiska in da bo on že pokazal tistim, ki so to začeli, na prihodnji konvenciji. Dalje je rekel, da je bil on zadnjič za starejšo članstvo, prihodnjič pa bo pel nasprotno pesem, seveda, ako bo delegat. Bomo videli, je rekel slepec.

V mislih smo imeli tudi tretjo oziroma progresivno stranko. Tudi proti tej stranki je protestiral ta mladi mož in dodal resno, naj gremo v Rusijo, ako mi ni prav v Zedinjenih državah. Seveda sem mu s lahko odgovoril, da imam pravico zahtevati boljše življenjske pogoje za vse Amerikance, ker sem 45 let v deželi in 40 let ameriški državljan, ko ta mladenič še rojen ni bil. Da, "old-timerji" smo kopali črni diamant po 12 ur na dan, ko mnogi mladi Slovenci še niso bili rojeni! Prav tako smo težko delali v drugih industrijah za 14 centov in nekoliko več na uro. Torej stari naselenci so težko garali in delali za kapitaliste, kateri so iz njihovih žuljev rgradili laboratorije in in najemali znanstvenike, da so jim izumili boljše stroje in s tem zvišali produktivno, zaeno pa si nakupili ogromno bogastvo.

Danes ima mladina boljše življenjske pogoje kot smo jih imeli mi, toda neče priznati, da imamo za te boljše pogoje velike zasluge ml, stari in izgarani naselenci. In ne samo to, nekateri nam niti ne privoščijo, da bi bili odškodovani za naše delo s primerno pokojnino. Vsekakor jim ne pride na misel, da bodo enkrat tudi oni stari in da se jim bo lahko še vse vračalo, ter da jih bodo morda njihovi otroci podili kam v Azijo.

Kje ste pustili tiste krščanske besede, ki pravijo, da je treba spoštovati svojega očeta in mater, prav tako svojega bližnjega kot samega sebe? Ali nismo ti, ki se borimo za socialne pravice, najbližje tem čednostim? Naj rečem še to: Tisti, ki nas danes kritizirajo in imate pred svojimi očmi samo materialne dobrine, boste še spoznali bistvo kapitalizma, kateri nima nobene obziranosti do tistih, ki mu ustvarjajo bogastvo, pač pa jih pahne nastran kakor hitro nima moči, da bi garali zanj. Da, da, še nekaj let, pa nam boste morali bridko priznati, da smo imeli mi pogum oznanjati

vzdol, marveč da bi vlada lahko zabila še več denarja za militarizem in oboroževanje; in sicer ne samo za oboroževanje Amerike, marveč tudi vse zapadne Evrope, vse latinske Amerike in Trumanove doktrine v Grčiji, Turčiji in Iranu.

Ta program v resnici v bistvu pomeni — še večjo draginjo. Kolikor več denarja bo vlada izdala za militarizem in oboroževanje in Trumanovo doktrino in Marshallov načrt, toliko manj bo železa in jekla in lesa in usnja in tekstilov in tisoč drugih stvari na trgu za domače civilne potrebe. Enako je tudi z živili, kjer je draginja največja, najbolj občutna za vsako družino. Šele kadar se bodo demokrati s Trumanom na čelu prelevili iz Savia v Pavla in pričeli propagirati popoln preokret v tej politiki, šele tedaj jim bomo lahko verjeli, da jim dela draginja velike preglavice in da žele znižati cene. Dokler tega ne bodo storili, bodo vse njihove deklaracije — golo farbanje ljudstva.

Glasovi iz naših naselbin

Družinska tragedija. V svojem obupu, ker je mož brez dela, otroci lačni, družina pa se mora izseliti iz stanovanja, je njih mati Lucille Chalfoux iz Chicaga svoje otroke postavila na trg. Vse to v bogati Ameriki, ki razmetava denar za militarizem, Marshallov načrt in Trumanovo doktrino kakor pilanec.

in zagovarjati pravico!

Naj ponovno poudarim tudi to: Kdor se ne strinja z Wallace in platformo progresivne stranke, ta je proti nam in tudi proti sebi! Delavec se naj bori zase, za tovariša sodelavca, ne pa za raketirje, kateri ga izkoriščajo. V socialistični družbi pa ni prostora za izkoriščevalce in prav tako niso potrebne vojne v socialističnem gospodarskem in družbenem redu.

Platforma progresivne stranke je platforma za vse delavstvo, za tiste, ki ustvarjajo in ne za one, ki samo žanjejo. Za to pa je progresivna stranka vredna, da se bori zanj sleherni zavedni delavec!

Ameriško-slovenski dan, ki se je vršil 1. avgusta v West Viewparku, je imenito izpadel. Vse je bilo v redu. O vsem je podrobno pisal Milan Medvešek, ki je nastopil kot glavni govornik. Za nekatere mladeniče je Milan menda govoril preveč radikalno na slovenskem radijskem programu, pa se je našlo nekaj oseb med njimi, ki so se odstranile, ko je pričel govoriti popoldne na programu Slovenskega dneva. On je govoril o svobodi tiska, delavskih pravicah in progresivni stranki. Vsa čast pa tistim, ki so pazljivo poslušali govornikovo izvajanje!

Pričakovali bi, da bi mladina bila v prvih vrstah in se borila za progresivno stranko, a je prav nasprotno. To je nov dokaz, da naša mladina vse premalo čita dobre knjige in revije, zato tako slabo pozna sedanjí ekonomski sistem in socialne razmere. Mi, starejši, pa bomo še nadalje vztrajno delali za blagostanje malega človeka. Če pa bo šlo kaj narobe, ne bo ta naša krivda.

Ko sem bil v Strabanu, sem se začudil novici o smrti mrs. Zele. Stara je bila komaj 49 let.

Mimogrede naj omenim, da sem sklenal svojo turo v okrožju Pittsburgha. S "Slovenskega dne" sem šel naprej proti Aliquippi. Vožnjo sem dobil pri Mikeu Zakrajšku ml. in njegovi ženi. Peljala se je tudi Antončičeva dvojica. Pri njej sem dobil tudi prenočišče. Iskrena hvala! Poslednji dan sem obiskal več prijateljev v teh naselbinah, kakor tudi Fr. Ovco in njegovo ženo Mary. Ona me

je nato zapeljala v Rochester, da sem lahko opravil več svojega posla.

Domov grede sem se ustavil v bolnišnici West Penn, kjer še vedno leži bolan Fr. Aubel. V bolnišnici je že tri mesece in še vedno slab. V Presbeterian-bolnišnici pa je Rudi Kreč. Leži v sobi 535. Podvrčci se je moral težki operaciji. Obema želim skorajšnje okrevanje!

Zaključujem in zaeno sporočam, da se ne bom oglašil nekaj časa, ker sem pričel s pleskanjem moje hiše.

Anton Zornik.

Krznarska unija darovala \$1,000 za Ameriško-slovenski kongres

New York: — Unija krznarskih in usnjarskih delavcev je darovala \$1,000 — Ameriškega slovenskega kongresu v zvezi s četrtim kongresom, ki se bo vršil 24.-26. septembra v Chicagu. Ta unija je zaeno izvolila dva delegata za ta kongres, in sicer Michaela Hudyma, ki je gl. podpredsednik te unije, in Georgea Kusica, njenega ravnatelja za aktivnosti.

Oba, Hudyma in Kusic, sta znana unionista in se že mnogo let trudita za zboljšanje splošnih delavskih razmer.

Odborniki Ameriškega slovenskega kongresa se najiskrenejše zahvaljujemo "The International Furr in Leather Workers-uniji" za tako generozno podporo in sodelovanje z Ameriško-slovenskim kongresom. Želimo, da bi posnemali to napredno unijo tudi druge unije in progresivne organizacije. Naša organizacija, katere glavni smoter je preprečenje nove vojne in ohranitev civilnih svoboščin, zasluži podporo vseh naprednih organizacij!

Odbor.

Pismo Ludvika Medveška

Novo mesto, 5. avgusta. — Morda bo kdo rekel tam v ameriško slovenski metropoli v Clevelandu, da je stari Ludvik sedaj že "star Jugoslovčan", pa je že čas, da zopet kaj poročam. Toda zaenkrat nimam kaj posebnega poročati, kajti nisem še imel priliko, da bi se malo ustavil, ker moja prva skrb je, da obiščem vse tiste sorodnike naših Amerikancev, katerim sem obljubil, da jih obiščem. Poleg tega pa še vedno pride kakšen sorodnik.

Dne 2. avgusta je nenadoma prišel iz Beograda moj najmlajši sin Dolfi, vojaški zdravnik, toda se je že drugo jutro odpeljal po uradnih opravkih v Ljubljano in nato nazaj v Beograd. Kakor sem že zadnjič omenil, današnja mladina nove Jugoslavije je zelo zaposlena in še do danes nisem videl vseh sorodnikov.

V sredo, 29. julija, sva se s sinom Mirkom odpeljala v Žužemberku, kateri je bil središče velikih bojev. V ta kraj sva šla radi naročila mojega dobrega prijatelja Feliksa Štrumblija iz Clevelanda, da obiščem njegove sorodnike. Feliks je že veliko storil za staro domovino in sem njegovi prošnji rad ustrelel. V Žužemberku sva s sinom posikalala Josipa Košička, ki je bil pred 19 leti oskrbnik v tedanji International, sedaj St. Clair Savings & Loan Co. Njega se naši rojaki v Clevelandu najbrže še spominjajo.

Košiček si je sicer težko utrgal čas, kjer je sedaj košnja in kmetje zelo pridno delajo, vendar pa nama je naredil uslugo in odpeljal k Štrumblijevemu sorodnikom v Dolnji Ajdovec. Obiska so bili zelo veseli, čeprav imajo sedaj največ dela. Feliksova mati je še precej trdna, dasiravno ima že 93 let, vendar pa toži, da ne bo več dolgo, zato bi zelo rada videla sina Feliksa in njegovo družino. To je pač največja želja mnogih starih slovenskih mater, ki imajo svoje sinove in hčere v daljni tujini in jih morda niso videli že 20, 30 ali celo več let.

Dolnji Ajdovec je zelo poškodovan, cerkev z župniščem vred popolnoma porušena, zvonik pa je ostal. Tudi Žužemberk je zelo porušen, tako tudi na hribu stoječa cerkev z župniščem, od kjer so izdajalski belogardisti dolgo obvladovali v dolini ležeče mestce. Tudi tu sta zvonika ostala. Najbrže ne bo dovolj onih zapeljancev, ki bi se žrtvovali, da bi se to gnezdo zopet popravilo.

S sinom sva prespala v Žužemberku, in sicer v njegovi hiši, katero je dal v najem državni zadrugi, a zase je obdržal eno sobo, da lahko prenoči, če slučajno pride v Žužemberk.

Kakor sem že poročal, draginja je velika, zlasti tistih predmetov in potrebščin, katerih še primanjkuje. Letos so tudi pršili izredno dragi, ker jih primanjkuje, a polagoma se bodo zboljšale razmere, saj je narod priden in dela z vso energijo.

da deželo postavi na noge. Če bi zapadne države in Zedinjene države enkrat vzpostavile normalne trgovske zveze z Jugoslavijo, bi bilo lažje prebrsti razne težave.

Glede prostovoljnega dela v Jugoslaviji je v Ameriki veliko ugibanja. Nekateri so pripravljeni, da to delo sploh ni prostovoljno, ampak prisiljeno. Te zadeve nisem raziskoval in ne nikogar povpraševal, sam pa so-dim, da nekateri ljudje še niso nikdar radi delali prostovoljno, dočim so pridni ljudje izvršili veliko zastojnega dela v tej ali kakšni drugi državi. Toda, naj bo že tako ali tako, meni ni mogoče danes še izrehati sodbe o teh stvareh, želim pa priobčiti pismo moje mlade vnukinje Brede, katero je tako pristno, kot je ona pristno navdušena a prostovoljno delo. Dekle je lansko leto pomagalo graditi železniško progo v Bosni, sedaj pa dela na cesti, ki jo gradijo med Zagrebom in Beogradom.

Dekle piše takole svoji stari mami (moji ženi) in meni:

"Draga stara mama in stari papa! — Včeraj sem dobila Tanjino pismo in tako zvedela, da je prišel domov stari papa. Ker sem pač tako tlače, da ga ne morem pozdraviti za enkrat še sama, bo moralo prinesiti moje pozdrave pismo. V začetku septembra, ko se vrnem iz delavne brigade, pa bom takoj prišla v Novo mesto. Tanja piše, da se niste prav nič spremenili in Vas je lahko spoznati, a jaz se le sprašujem, če Vas bom spoznala, ker je minilo že precej časa, odkar niste bili doma, jaz pa sem bila takrat še zelo majhna.

V delavni brigadi je kar prijetno: delamo pridno, naloge, ki so postavljene pred nas, izvršujemo dobro in celo nismo prezamemo.

Taborišče imamo skupaj z brigadami iz Reke in Topolja, brigadirji so prijazni fantje in dekleta in se z njimi razumemo ter tako res hočemo, da gradimo cesto: Bratstvo-jedinstvo.

Imamo barako, ki je prebeljena, naši tovariši, ki znajo bolje risati, pa so nam jo okrasili, tako da je naš dom v teh dveh mesecih zelo prikopen. Barake stojijo v pol izsekane gozdiču v bližini ceste, tako da smo v prostem času zavarovani tudi malo pred soncem.

V sredi taborišča imamo vodovod, voda je pitna, a jo tudi razkužujemo, da se vendarle ne bi kdo okužil in zbolel. Zelo strogo je tudi glede higijene. Vsakdo se mora umivati. Milo smo dobili tudi v brigadi. Vsakdo mora imeti čisto obleko v prostem času. Vsi smo tovariši in se včasih tudi malo pozabavamo ob tabornem ognju. Naše kulturne sekcije nam pripravijo pester spored, nato pa se še ob zvokih harmonike malo zavrtimo. Kljub temu, da je dan razdeljen za posamezna dela, ostane še dovolj časa, da se odpočijemo, beremo, živimo itd. Hrana je v redu, manjka nam le sadja, ker je tu zelo malo sadovnjakov, cesto pa grade ogromne množice mladincev, tako da dobimo sadje le enkrat, včasih dvakrat na teden.

Tudi jaz se v tem veselju in delavnem vrvežu počutim dobro in mi je le redko dolgčas po domu, vendar pa včasih malo. Doslej sem dobila pošto le od Tanje, če pa boste imeli kaj časa vi, stara mama in papa, prosim, pišite mi. Če želite kakšne podrobnosti o našem življenju in delu, vam bom drugič napisala. — Prišrčne pozdrave od Vase vnukinje Brede."

Tako piše o prostovoljnem delu v Jugoslaviji moja vnukinja Breda, jaz pa k temu nimam kaj pristaviti. Zaključujem in se ob priliki zopet oglašim, do tedaj pa pozdravljam vse naše slovenske družtvenike in druge zavedne rojake po vsej Ameriki. Vaš stari—

Ludvik Medvešek.

Po enem letu iskanja je krajevna unija 65 Wholesale & Warehouse Workers Union CIO končno našla v neki vasi na Portoriku brata Dionisija in Francesca Gabrera, da jima je lahko isplačala \$1,000 dolarjev smrtnino. To dedščino jima je zapustil njun pokojni oče, ki je bil član unije.

PROGRAM PROGRESIVNE STRANKE

Ustanovna konvencija nove progresivne stranke je v Philadelphiji dne 25. julija sprejela naslednji program:

(Nadaljevanje)

Latinska Amerika

Progresivna stranka poziva, da se vlada vrne nazaj na politiko dobre sosesčine Franklinja Roosevelta pri naših odnosih z republikami na jugu ter da se ta okrepi.

Zahtevamo opustitev medameriškega vojaškega programa.

Pozivamo, da se nudi gospodarska pomoč Latinski Ameriki in Karibskim državam brez kakih političnih pogojev, da se od pomore neodvisnemu razvoju njihovega gospodarstva.

Razseljene osebe

Progresivna stranka poziva, da se razveljavi protikatoliški in antisemitski akt glede razseljenih oseb, uveljavljanje tega leta, ki dovoljuje fašistom in kolaboratorjem vstop v Zedinjene države. Pozivamo, da se ukazni postava, ki naj bi odprla vrata po pravi ameriški tradiciji žrtvam fašističnega Proganjanja.

SVOBODA

Diskriminacija naj preneha

Progresivna stranka najostreje obsoja razločevanje in diskriminacijo vseh oblik in v vseh krajih.

Mi zahtevamo polno enakopravnost za črnce, Žide, špansko govoreče Amerikance, italijanske Amerikance, japonske Amerikance ter za vse druge narodnostne skupine.

Pozivamo, da predsednik proklamira konec razločevanja in vse oblike diskriminacije v vojski in pri zveznem upravljanju.

Zahtevamo zvezno zakonitev postav proti linčanju, proti diskriminaciji ter za pravično upoštevanje in postave za razveljavljanje segregacije na potovanju skozi države.

Pozivamo, da se takoj sprejme postava proti volivnemu davku, postava za splošno volivno pravico vseh državljanov pri zveznih volitvah ter polno uporabljanje federalne oblasti, da se za jamči svobodna uporaba volivne pravice.

Pozivamo, da se sprejme postava glede civilnih pravic za distrikt Columbia, ki naj bi odpravila raso razločevanje in diskriminacijo v zvezni prestolici.

Zahtevamo, da se napravi konec segregaciji in diskriminaciji v coni Panamskega kanala ter v vseh teritorijih, lastninah in krajih v našem zempu.

Zahtevamo, da se da Indijancem, najprvim Amerikancem, polno državljansko pravico, da sami upravljajo svoje zadeve.

Mi bomo razvili poseben program za podvig nizkega standarda zdravstva, stanovanj ter vzgojnih sredstev za črnce, Indijance ter narodnostne skupine in bomo odvzeli zvezno finančno pomoč vsaki državi ali krajevi oblasti, ki zadržuje podporo ali priložnost državljanom zaradi rase, vere, polti, spola ali narodnostnega porekla.

Pričeli bomo zvezni program za vzgojo s sodelovanjem državnih, krajevnih in privatnih agencij, da se odpravijo rasni in verski predsodki.

Podpiramo zakonitev postav, na podlagi katerih bi smatrano za federalni zločin razpečevanje antisemitske, protičrnske in vse rasne propagande po pošti, radiju, filmih ali drugih komunikacijah.

Pozivamo, da se sprejme ustavi dodatek, ki bo učinkovito preprečeval vsako obliko diskriminacije napram ženskam—gospodarsko, vzgojno, legalno in politično.

Pravica Politike in izražanja

Progresivna stranka se bo borila za ustavne pravice komunistov in vseh drugih političnih skupin, da izražajo svoje prepričanje—kot prva linija za obrambo svobodin demokratičnega ljudstva.

Nasprotujemo, da bi se uporabljala sila ali strahovanje—bodisi kot krinka postave ali na kak drug način—od strani kakšnega posameznika ali pa skupine, vključno s silo in strahovanjem, katerega sedaj izvajajo tisti, ki bi radi zatrli politično nezadovoljstvo ljudstva.

Mi objublamo, da se bomo do konca borili proti Mundt-Nixonovem predlogu in proti

padanja zaradi nekontrolirane inflacije. Edina učinkovita metoda borbe proti inflaciji je odstranitev profitov in inflacije.

Progresivna stranka poziva, da se sprejme postava, ki bo postavila kontrolo za znižanje cen na živežu, stanovanju, obleki ter drugih življenjskih potrebščinah in na osnovnih surovinah. Taka kontrola mora odpraviti preobsežne profite, preskrbeti farmarjem doplačilo v vseh slučajih, da se vzdržijo poštna poljedelske cene, ter racionalizirati surovine in blago, ki ga primanjkuje.

Gospodarsko planiranje

Progresivna stranka veruje v načelo demokratičnega gospodarskega načrtovanja in odklanja filozofijo "puh-puf" starih strank. (Umetna prosperiteta, nato neizogibna depresija.)

Nameravamo ustanoviti Svet za gospodarsko planiranje (Council of Economic Planning), ki bo sestavljal načrte, da se zagotovi visoka proizvodnja, polna zaposlenost ter podvig življenjskega standarda.

Po zgledu TVA (Tennessee Valley Authority) nameravamo ustanoviti krajinske planske oblasti v glavnih rečnih bazenih po vsej deželi, da pridobimo ceno vodno silo, podeželsko elektrifikacijo, izboljšanje orne zemlje, kontrolo nad povodnji ter pogozdovanje in pospešeno podvig nerazvitih krajev, posebno na jugu in zapadu.

Potom podržavljanja in obširnega planiranja nameravamo pospešiti izkoriščanje atomske energije za mirne namene, da uresničimo njen velik potencial kot vir sile in orodje v znanosti, zdravilstvu in tehnologiji.

Le potom planiranega razvijanja vseh naših sredstev se bo celokupna dobrina naravnega bogastva in proizvodnje zavarovala za ljudstvo.

Moč monopola mora preči

Pest monopolov, v kateri ječi gospodarstvo, se mora razkleniti, da ostane demokracija in je mogoče izvajati gospodarsko načrtovanje. Izkušnje so pokazale, da zakoni proti trustom in vladne regulacije same po sebi niso zadostne, da bi ustavile rastočo moč monopolov. Edina rešitev je javno lastništvo (podržavljenje) glavnih sektorjev gospodarstva.

Progresivna stranka bo povzela take korake za izvedenje javnega lastništva kot potrebe zahtevajo, da pridejo v roke ljudskih zastopnikov kontrole za izvajanje gospodarske obilnosti. Kot prvi korak se morajo podržaviti največje banke, železnice, trgovska morarica, električna sila, plinska industrija in tiste industrije, ki so odvisne v prvi vrsti od vladnega denarja ali vladnega nakupa.

Nameravamo ojačiti in strogo izvajati postave za zastavitev monopolov v drugih panogah gospodarstva.

Pozivamo, da se takoj odpravi neenake tovarne cene, ki pomagajo držati jug in zapad v jarmu Wall Streeta.

Prirodna bogastva olja ob morskih obalah pripadajo ljudstvu. Mi se borimo proti naporom oljnih koncernov, da bi jih ukradli. Mi smo za federalno kontrolo teh sredstev.

(Konec prihodnjic.)

Pripravajte v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enakopravnosti, Prosveto in Proletar- ka naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 24455 Lakeside Blvd., Euclid 23, Ohio. Br. Pollock je blaginjak obrambnega sklada.

Ljubo Ravnikar: Motiv a proge Breko-Banoviči, Jugoslavija.

Tabori slovenskih podložnikov

za časa turških vdorov v 15. in 16. stoletju

Starejši naši zgodovinarji so se v mnogih primerih zaman trudili, da bi osvetlili nekatere več ali manj zapletene dogodke ter pojave iz zgodovine Slovencev. Zaradi nedovoljnega poznavanja zakonitosti družbenega razvoja so se radi zatekali k domišljiji ter dajali na ista vprašanja najrazličnejše odgovore. Kljub vsem

nedostatom pa predstavlja njihovo delo vendarle pomemben doprinos k razvoju ter utrditvi tako važne znanosti, kakor je zgodovina. Zbrali so nešteto dokumentov, ki jih bo treba ponovno pregledati ter jim dati tako razlago, ki bo edino pravilna.

Ob tej priliki se bomo dotaknili vprašanja taborov iz dobe turških vdorov na slovensko ozemlje. Po našem mišljenju so dogodki iz te dobe zapustili globoke sledove v nazorih in miselnosti slovenskega človeka. Znano je, da se človekovi nazorji najhitreje menjajo in razvijajo ravno v borbi, kar je v borbi pridobljenega, postane trajno in se globoko usidra tudi v vsa poznejša pokolenja.

Do turških napadov na slovensko ozemlje je prihajalo v dobi največjega vzpona turškega fevdalnega imperija, to je v 15. in 16. stoletju, ko so turški vladarji stremeli za tem, da si podvržejo prebivalstvo tedanje Avstrije ter uklenijo tudi nevarnega konkurenta, obmorsko državo Benetke (ta je bila od leta 1463 dalje v vojni s Turčijo). Ti vdori na naše ozemlje so bili dobro pripravljeni in cilj teh vdorov ni bil zgolj ropanje. Izvidniški oddelki turške vojske, ki se pojavljajo na našem ozemlju, so imeli nalogo, da proučijo moč nasprotnika, da ugotovijo, kje bi se utegnili zbrati jedro njegove vojske itd. Poleg teh rednih izvidniških oddelkov se pojavljajo še čisto roparske turške tolpe. Eni in drugi so prizadejali slovenskemu ljudstvu težke udarce; v sužnost so Turki odpeljali tisoče in tisoče mladih Slovencev. Turki so prav gotovo vedeli za težave slovenskega ljudstva, ki je ječalo v jarmu nemškega fevdalizma, a mu vendarle niso prizanašali.

Za časa turških napadov so bili slovenski podložniki prepuščeni samemu sebi. Graščaki so se med tem zapirali v svoje gradove ter graščine, katerih pa Turki niso napadali. Turški izvidniški oddelki so bili sestavljeni iz konjenice, ki je bila zelo lahko oborožena in se nago pomikala iz kraja v kraj. Prav zaradi tega se je turška vojska pojavljala iznenada. Prišla je kakor neurje in puščala za seboj krvave sledove. Podložniki ter meščani so v nekaterih primerih drago plačali svojo nebudnost. Slovenski podložniki so si v tem težkem položaju morali pomagati sami. Sčasoma so si izgradili lasten obramben sistem. V ta obrambni sistem spadajo predvsem utrjeni griči in holmi, ki so jih ljudje imenovali tabore. Često so ljudje

Kljub temu, da je avstrijska država uvajala "turški davek", je slovensko prebivalstvo po vsej stvari ostalo brez vsake zaščite. Slovenski podložnik je doživljal tedaj izredno težke čase; protifevdalno razpoloženje je raslo vedno bolj in ravno v tej dobi je prihajalo pri nas zelo pogostoma do krvavih kmečkih puntov. V taborih so prihajali v dotiko podložniki iz različnih vasi, podložniki različnih graščakov. Tu se je govorilo o gospodarskih ter vojaških vprašanjih. Za časa turškega vdora je odločala o vsem organizacija, ki so si jo slovenski podložniki sami izgradili. Na taborih se je dvigal borbeni duh, tu je našla ljudska umetnost novega gradiva, ki se je ohranilo še do danes; v ljudski pesmi, pripovedki ter ljudskem slikarstvu. Nastajali so novi ljudski pregovori, v katerih se jasno kaže sovravno razpoloženje do fevdalcev ter govori o nenasitnem Turku. Ti tabori so slovenskega podložnika razgibali in mu pomagali k razširjenju idejnega obzora. Miselnost, ki se je gradila pri slovenskem podložniku v dobi taborov, je slovenskega človeka vodila in usmerjala še za dolgo dobo in ravno v tem je

NA DRŽAVNIH POSESTVIH VZGAJAMO KVALIFICIRANE DELAVCE

Ljubljana.—Dvig kmetijske proizvodnje in rekonstrukcija kmetij sta v veliki meri odvisni od kvalifikacije kmetijskih delavcev.—Ob koncu prve petletke ne bomo imeli v LRS samo nekaj desetih kvalificiranih kmetijskih delavcev, ampak se bo njihovo število dvignilo najmanj na 3000.

Načinov vzgoje kvalificiranih delavcev je več. Najvažnejše v tem pogledu so kmetijske šole, kamor odhaja vedno več mladine, ki čuti veselje do dela v naravi.

Zelo važen je tudi način dviganja kvalificiranih delavskih kadrov iz vrst nekvalificiranih delavcev, zlasti tam, kjer so potrebe tako velike, da je treba hitrih in učinkovitih ukrepov. Tu je predvsem naloga državnih in zadržnih kmetijskih gospodarstev, da temeljito usposobijo čim več delavcev za kmetijska dela in jim dajo potrebno kvalifikacijo.

Danes je na državnih posestvih zaposlenih še zelo malo kvalificiranih delavskih moči. Tako pride na vseh državnih posestvih skupaj na 505 polkvalificiranih, 287 nekvalificiranih in 21 učencev samo 45 takih, ki jih zakon priznava za kvalificirane delavce. Te številke se nekoliko zvišajo, če prištejemo k njim še število delavcev, ki so zaposleni na zadržnih kmetijskih gospodarstvih, vendar še vedno ne dosežejo tiste višine, ki bi bila glede na celotno kmetijsko gospodarstvo potrebna. Razumljivo je, da bo vzgoja novih delavskih kadrov zato tudi v bodoče še vedno ena najvažnejših nalog v zvezi z borbo za dvig hektarskega donosa in splošno rekonstrukcijo kmetijstva.

Državna in zadržna kmetijska gospodarstva danes že igrajo vlogo tistih naprednih gospodarstev, ki so vsem kmečkim proizvajalcem za zgled, kako je treba gospodariti, da pridemo do čim večjih pridelkov. Marsikateri delavec na državnih posestvih, ki pred meseci še ni imel potrebne kvalifikacije, je danes že enak svojemu tovarišu, ki je kvalificiran delavec. Da bi dali možnost kvalifikacije tudi takim ljudem, bo ministrstvo za kmetijstvo LRS organiziralo posebne tečaje, na katerih bodo lahko naprednejši kmetijski delavci svoje znanje tudi teoretično spopolnili. Ti tečaji bodo v glavnem obsegali poljedelstvo, sadjarstvo, vinogradništvo, kletarstvo in živinorejo.

Državna in zadržna kmetijska gospodarstva bodo tako že letos znatno povečala kader kvalificiranih delavcev, v prihodnjih letih pa se bo njihovo število dvigalo še mnogo hitreje. Na mnogih kmetijskih gospodarstvih so si morale uprave do sedaj v času največjih del pomagati s sezonskimi delavci. Vendar sezonski delavci ne morejo popolnoma nadomestiti stalnega delavstva. Tudi to je bil

največji pomen nekdanjih taborov. Ni naključje, da je v novejši dobi voditelj mladostorcev Levstik Franc začel uporabljati izraz "tabora" za zborovanje. Po nekaj stoletjih so se začele zdaj slovenske ljudske množice ponovno zgrinjati na tabore. Med tabori koncem 19. stoletja ter tabori iz 15. in 16. stoletja imamo torej neko povezavo in končno imamo danes na Tržaškem ozemlju ponovno ljudske tabore, ki jih zdaj organizira in vodi OF, in ti tabori predstavljajo nadaljevanje slovenskega naroda za svoje pravice.—(Prim. dnevnik)

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi naprosilo za naslove jugoslovanskih oblascev v Združenih državah naj tu navedemo, da naslov jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,
1520 — 16th St. N. W.
Washington 9, D. C.

Naslov urada jugoslovanskega konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General,
745 — 5th Avenue,
New York 22, N. Y.

In
Yugoslav Consulate General
188 West Randolph Street
Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem jeziku.

do sedaj marsikje eden izmed vzrokov, da državna in zadržna posestva niso mogla svoje proizvodnje dvigniti še više. Zato je danes naloga našega kmetijstva, da preskrbi državnim in zadržnim kmetijskim gospodarstvom dovolj stalne kvalificirane delovne sile, istočasno pa uporabo sezonskih delavcev kar se da zmanjša.

Tudi uredba o plačah kmetijskih delavcev razlikuje stalne delavce od sezonskih. Medtem ko se priložnostnim, mesečnim in sezonskim delavcem določajo plače po urah, odnosno po učinku dela, dobivajo stalni kmetijski delavci mesečno plačo. Če se taki stalni kmetijski delavci posebno izkažejo, odnosno dosežejo izreden uspeh, dobijo tudi izreden dodatek. Razen tega imajo stalni kmetijski delavci na državnih posestvih tudi brezplačno stanovanje.

V zadnjem času so na državnih posestvih začeli sprejemati tudi učence. Čeprav je vseh učencev na državnih posestvih trenutno komaj 21, bomo lahko s pravilno razdelitvijo mladine po strokah tudi to število dvignili.

Učenci na državnih posestvih imajo prvih 6 mesecev vso oskrbo brezplačno, če pa so posebno marljivi, dobijo od časa do časa tudi denarne nagrade. Po preteku 6 mesecev prejemajo učenci plačo po delovnem učinku. Tako dosežejo mesečni prejemki posebno pridnih učencev že v 18. mesecu učne dobe višino prejemkov povprečnega kmetijskega delavca. Vsi ostali pogoji za učence v kmetijstvu so enaki pogojem, ki so določeni s splošnim zakonom o vajencih.

Razumljivo je, da sprejemajo državna kmetijska gospodarstva tudi mladnike, ki se želijo posvetiti kmetijstvu. Ze danes je na državnih in zadržnih kmetijskih gospodarstvih zaposlenih veliko število žensk. To dejstvo priča, da se tudi naše kmečke žene in ženska mladina vse bolj vključuje v kmetijsko proizvodnjo, zlasti v tiste panoge, ki so ženam najbolj pristopne: vrtarstvo, evetličarstvo, mlekarstvo, v živinoreji pa predvsem perutninarstvo in jajčereja. Zena bo tako pri mnogih delih uspešno zamenjala možko delovno silo.

Učenci v kmetijstvu se bodo med učno dobo seznanili z novim naprednim načinom obdelovanja zemlje, kar jim bo omogočilo, da bodo odločno posegli v borbo za rekonstrukcijo kmetijstva. In ne samo to. Učenci v kmetijstvu se bodo vživeli tudi v nov način organizacije dela. Danes so z malenkostnim izjemami skoraj že na vseh državnih posestvih formirane delovne brigade. Prav tako so tudi že vsa dela postavljena norme. Vse to daje učencem možnost, da se že od vsega začetka vživijo v organizacijske oblike naprednega kmetijstva.

Seveda so se ponekod zaradi nepravilnega gledanja in slabe mladinske organizacije dogajale tudi napake. Tako so nekateri učenci že od začetka hoteli delati po normah, ker jih je gnala želja po čimvečjem zaslužku, pri tem pa so pozabljali, da je njihova glavna naloga učenje. Uprave državnih posestev, ki zapostavljajo učence, bodo v bodoče zato morale posvetiti temu vprašanju še več pažnje kot doslej.

Prav tako bodo učenci že v začetku učne dobe spoznali, kako je mogoče med posameznimi posestvi, odnosno direktorjati državnih posestev organizirati tekmovalno za dvig proizvodnje in zboljšanje splošnega stanja državnih in zadržnih kmetijskih gospodarstev. Ze do sedaj je tekmovalno pokazalo lepe uspehe, vendar se bo še znatno zboljšalo, ko bo naše kmetijstvo s večjim številom kvalificiranih kadrov.

Kvalificirani kader kmetijskih delavcev bo največ doprinesel, da bodo naša državna in zadržna kmetijska gospodarstva res vzornik vsemu kmečkemu gospodarstvu, zlasti tistemu, ki je danes še razdrobljeno v drobni proizvodnji.

F. G.

Tihožitja in pejsaži - Novela

MIŠKO KRANJEC — Z DOVOLJENJEM AVTORJA

(Nadaljevanje)

Tako pojde poletje, tako jesen. Za vse svete pojde na očetov grob. Nesli boste rože in prižgali boste sveče. Ko se boš spominjala očeta, se spomni tudi name, če me takrat ne bo več. Morda me res ne bo. — Ako bi se res tako zgodilo, mi moraš vse hudo oprostiti. Tudi Lenčki, Jožku in Majdi moraš reči, naj mi oprostite, ako je bilo kaj takega. Saj sem jih rad imel.

Se nekaj bi ti rad povedal: če bom kdaj pisal, bom morebiti po nekom vprašal ... po Veri ... po Kosovi ... Ne boji huda zaradi tega ... Misliš sem ... nisem ji še prav nič rekel, ker sem hotel o tem najprej s tabo govoriti. Zdaž vsekakor nima pomena, ker ne vem, če se bom še vrnil. Vem, da bi jo ti prav tako ljubil, kakor imaš rada mene, ako bi kdaj za ljubo prišla k nam. Ona o vsem tem še prav nič ne ve, zato ji tudi ni treba nič reči. Ako pa bi se zgodilo, da me sploh več ne bo, ji nikdar niti z besedo ne omeni, da še slutila ne bo, ker bi jo sicer mogoče zelo užalostilo ... Tedaj samo ti misli name. Pa reci Lenčki, Jožku in Majdi, da sem ti odhajajoč naročil, naj bodo dobri s teboj in pošteti do vseh, pa se me kdaj spomnite, če me ne bo več ...

NA CESTI ...

Bila je pomlad. Nekoliko hladna, blatna, celo s snegom; poznala, utrujena pomlad, z blede, mrtvim soncem. Druge krati ob tem času so bile že ptice pri nas. Druge krati so ljudje ob tem času že zapustili hiše, starci so se gredli na soncu, otroci so se igrali po zelenih vrtovih, odrasli ljudje pa so delali po polju. Druge krati so bile cvetele mnoge rože. Zdaž so cveteli samo beli zvončki, nabrekli so se mačice po vrhah in vzvetele je dren. Ampak travniki tam za Karlovcem, travniki pri Vodostaju pri Kolpi, tisti močvirni krajji so bili še oranjeni kakor jeseni; bili so blatni in mrtvi. Samo kje za gozdom, kamor je moglo posijati toplje sonce, je ob trdnem lesnem jelskem panju pogledala zelena trava. Ena sama oranjena ravan s mlakužami in jarki, po katerih se je cedila rjava voda.

Ceste so tonile v vodi in blatu, jarki so brez mostov tekli čez nje. Njive so bile rjave, puste in mrtve, kakor da že več let ni stopila na nje človeška noga, da jih že več let ni preobrnila človeška roka z motiko. In drevje je bilo golo, sivo, žalostno kakor najbolj žalostna pesem. Si ve in puste so bile ob blatnih cestah stoječe hiše. Tiste lesene, nenamazane, nepobeljene hiše, hiše iz sivih, suhih tramov, tramov s črvojedino, hiše krite s slamo, ki je v letih postala prav tako siva, mrtva. Nerodne, visoke hiše, kjer so spodaj hlevi, na vrhu stanovanja, v kateri je treba škrtljati po strmih lesenih škripajočih stopnicah.

Vse ena sama mrtva rumenina, vse hladna težka ilovica, vse ena sama sivina. Nad to žalostno podobo se je razpelo nekam mrtvo nebo s hladnim soncem. Samo v nedeljo za mašo so zacvetele ceste, ceste po vaseh in ceste prek travnikov in polja k fari, ko so kmečka dekleta v svojih snežnobelih krilih ter z modrimi, rdečimi, oranžnimi in zelenimi predpasniki in s prav takimi bluzami in svilenimi rutami šli k maši. Takrat, se je zdelo, je rahlo dahnila prva pomlad v to pokrajino.

Ampak sivomodre obleke vojakov so preprosto tonile v tej sivini pokrajine. Ta vojska se je zgrinjala v vasi poleg Karlovca, se pospano vlečila po cestah, posedala po hišah, kadila in kurila pred hišami, kjer si je kuhala obed in večerjo, se vozila z bosanskimi voliči na starih, slabih bosanskih vozeih in spet čakala in čakala, rahlo brundala, rahlo prepevala stare pesmi in ni imela v sebi ničesar, kar bi jo držalo, še manj, kar jo je gnalo.

Bila je naša vojska, bila je mrtva vojska. Bila je premagana vojska in razorožena, še preden je sovražnik prestopil mejo. Zato, ker je bila izpodrejena, ker je bila prevarana in izdana, razorožena, še preden je videla sovražnika, in predvsem zato, ker je izgubila vsako vero, ker je izgubila vero v tisto, v kar bi morda še

lahko verjela; zato ker se je z zlaganim rušilo tudi resnično. Nove vere pa še ni bilo, ker se je sedelo nanj. Država je umirala za ranami in boleznijo zlaganosti in prevar, dokler se napolnili ni zrušila.

Še danes vidim vso bedno podobo v žalostni pomladi na močvirjih ob Kolpi za Karlovcem, na tisti rjavi ilovici, na tistih oranjenih travnikih, na tistih sivih cestah, med tistimi vasmi. Vidim brezkrayne kolone Zagorcev, Podravincev, Medmurcev, Prekmurcev, Štajercev in drugih, zdaž po cestah, raztegnjenih vse tja do Zagreba, do Varaždina, do Prekmurja in na Štajersko, in prav gotovo podobno po vsej državi; in vidim, kako se te kolone razhajajo po travnikih, poljih, po gozdovih.

Po cestah kolone, po travnikih in poljih razkropljeni posamezniki z narobe obrnjenimi šajkačami na glavi. In te narobe obrnjene šajkače z belo novo podlago, znakom predaje, so bile od daleč podobne belim zvončkom po gozdovih, ki so tedaj najubojnejše cveteli. In ti ljudje z narobe obrnjenimi kapami, ti veliki zvončki se premikajo, hitijo nekam, hitijo večinoma pobiti, čemerni, zagrenjeni, s trpkostjo zavestjo, da so oropani nečesa, prevarani za nekaj, kimaajo kakor človek, ki se nenadoma zave, da je vse izgubil. Le redki med njimi se smejejo, kličejo, pozdravljajo.

Po hišah v Zagorju vise bele zastave, bele krpe, zakaj te hiše so se priklonile nekemu, tujcu, nekatere po sili, nekatere tudi s pričakovanjem odrešenja. Tu in tam dekleta mahajo in odzdravljajo nemškimi vojakom kakor svojim ljubim. Zakaj mimo teh vračajočih se kolon, ki se vlečejo kakor utrjeni romarji, s svojimi narobe obrnjenimi belimi kapami podobni pomladnim zvončkom, dere po sredi ceste nepregledna vrsta nemške vojske. Zelena, zaprašena obleka, ki se je zaprašila že bog ve po katerih cestah na Češkem, Poljskem, Belgiji, Nizozemskem, Franciji in se zdaj praši spet pri nas.

En sam tog, brezčutni obraz, a čutnost, ohol, samopašen, vsezahteven obraz nemškega soldata. Soldata v koloni, na vozu, na kamionih, motorjih, avtomobilih, tankih. In ta soldat je drvel po sredini ceste in kolone človeških zvončkov potiskal na rob, na rob ceste, kjer so ta čas cveteli resnični zvončki, tisti mali, s tremi belimi cvetnimi listi, s sklonjenimi glavami. Potiskal jih je prek roba ceste, na travnike, na njive, na ozka poljska pota in med revne hiše po Zagorju.

Na rob ceste se je pomaknila skrušena domovina, da se od tam pomakne še dalje, še globlje, kakor hitro bo na cesti premalo prostora za tega oholega soldata. Razpadla domovina, razrožena, prevarana in izdana, zapeljana in umazana, z belimi šajkačami na glavi je šla klavčno in utrjeno svojo žalostno pot ob robu ceste in se bala, da ne bi bila tuja še na poti, pa se je zato umikala na travnike, polja, v gozdove in čutila, da se bo počasi treba umakniti še dalje, še mnogo dalje, celo v gore!

Iz te brezkrayne švabske kolone, drveče po vseh cestah, iz množice z eno samo nečloveško masko posurovelosti mi še danes udarja nasproti en sam obraz. Nemara ni bil Švab. Če pa je bil, je bil "degeneriran, propadajoč" tip, človek "nečiste rase". Zakaj na tem obrazu ni bilo maske, pač nekaj utrjenega, naveličanega, mnogovednega.

"Domovina je propadla?" me je vprašal in se nekam čudno smehljaj. Smehljaj se je skoraj malce začel, na prvi pogled žaljivo, sicer pa ne oholo, ne domišljavo, ampak nekam tako, kakor se Švabi niso znali.

Pogledal sem ga. On pa se je posmehoval še dalje, a zdaž že drugače:

"Tudi naša bo nekoč propadla. — Na tej cesti," je nadaljeval s svojim posmehom, pa zdaž je tudi z neko grenkobo, "se bomo nekoč spet srečali. Samo tedaj bo vse drugače. Tedaj bo propadla naša domovina z nami vred ..."

(Dalje prihodnjije)

z ustaškim duhovnikom Krunoslavom Draganovićem zaupnikom Vatikana, ki je jeseni leta 1946 sprejel in zaščitil Paveliča. Ustaški duhovnik Draganović je kot zaupnik Vatikana že od nekdaj vodil vatiškansko obveščevalno službo za Jugoslavijo in ves Balkan. Obtoženi Grčeta, ki je v Rimu z ostalimi vojnimi zločinci delal špijanski teroristične načrte proti FLRJ, pa je bil tesno povezan tudi s skupino slovenskih narodnih izdajalcev z dr. Žebotom na čelu.

V obrazložitvi ugotavlja obtožnica, da pošiljanje špijnov in teroristov iz inozemstva v našo državo jasno potrjuje dejstvo, da je inozemska in domača reakcija ostala brez vsake opore v našem ljudstvu. Edina njihova opora v njihovih zločinskih načrtih proti svobodi in neodvisnosti naše države so le razbiti ostanki ustaških in četniških tolpe. Kot že proces proti Diehlju, tako tudi dokazni material v tem procesu znova potrjuje, da so tuji imperialisti preko svojih špijnov sprejeli vohunski aparat gestapa. Prav tako dokazno gradivo osvetljuje zločinsko delovanje nekaterih krogov Vatikana in visoke duhovščine. Z obtožbami ustaških zločincev je bil tesno povezan tudi narodni izdajalec Vlado Maček, kar potrjuje dokazni material tega procesa.

Zasliševanje ustaškega zločincev in terorista Ljuba Miloša

Danes dopoldne je obtoženi Ljubo Miloš najprej priznal, da je bil komandant ustaškega taborišča Jasenovac in drugih, nato pa je opisal, kak sistem je bil v uničevalnem taborišču Jasenovac:

"Taborišče je bilo ustanovljeno kot delovno taborišče. Sem so prihajali jetniki za dobo 6 mesecev do 3 let. Načelo je bilo, izkoristiti vso delovno silo, toda v taborišču so tudi pobijali Srbe, Žide in hrvatske antifašiste."

Predsednik: "Kako se je ravnovalo s tistimi, ki niso imeli odločbe?" Obtož.: "Tisti, ki niso imeli odločbe, sploh niso prihajali v taborišče, ampak so jih takoj pobili."

"Kako so jih pobijali?" Obtož.: "To se je godilo v Gradini. Osebnost niso bil navzoč pri tem pobijanju (vzklik: lažeš!). Pozneje pa sem videl, da je te ljudi ubijal Matković s kijem." "Ali so ljudi tudi klali?" Obtož.: "Obtoženelec potrjuje. 'Kakšen je bil končni namen ubijanja?' — Obtož.: 'Uničiti Srbe na Hrvatskem.' — Preds.: 'Kaj je bilo s tistimi, ki so imeli odločbe?' Obtož.: 'Jetnike, ki so imeli odločbe za dobo 3 let, so prav tako pobili.'"

"Ali je bilo delo v taborišču naporno?" — "Da." — "Kakšna je bila hrana?" — "Slaba." — "Kaj se je godilo z jetniki, ki so bili nesposobni za delo?" — "Tudi te so pobijali." — "Kdo je odločal o sposobnosti in nesposobnosti za delo?" — "Jaz." — "Ali ste vi odločali o tem, kdo bo ostal v taborišču?" — "Da." — "Kakšna je bila v taborišču voda?" — "Okužena."

"Ali je prišlo zaradi tega do epidemij?" — "Da, do tifusa." — "Kaj se je godilo z jetniki, ki so imeli odločbe, pa jih je bilo mnogo?" — "Tudi te so pobili." — "Ali je prišla v taborišče neka mednarodna komisija in zakaj se je imenovala mednarodna?" — "Ta komisija je prišla v taborišče v začetku l. 1942, sestavljena pa je bila iz nekkih Nemcev, Francozov in nekega vatiškanskega kardinala (smeje v dvorani), Bolgarov, Špancev, Italijanov in predstavnika švicarskega Rdečega križa." — "Ali se je vedelo že vnaprej za prihod ko-

Motivi iz jugoslovanskega filmskega obzornika.

misije?" — "Nekaj dni pred prihodom komisije smo morali odstraniti vse sledove, da ne bi opazili, kaj se dogaja v Jasenovcu." — "Kako ste to storili?" — "Bojnik Hadžija je spravil iz 'bolnišnice' 100 jetnikov, ki so bili bolni in slabi, nakar so jih pobili." — "Ali je komisija sploh kaj prigovarjala?" — "Ničesar." Pri nadaljnjem zasliševanju izjavlja obtoženelec, da so v Hrvatski bila ustaška uničevalna taborišča v Gradiški, Zapoglavi, Liki, Jagodnu pri Karlovcu, v Djakovu, Gornji Reki, Zemunu in Sisku. V vseh teh taboriščih je on "uvajal disciplino."

Predsednik: "V preiskovalnem zapisniku ste izjavili, da so jetnike streljali za manjšanje prestopke, n. pr. če je kdo vzel krompir ali pa storil koruze." Obtoženi Miloš potrjuje in pravi, da je imel vsak ustaš pravico ubiti vsakega jetnika. — Predsednik: "Ali ste bili v Jasenovcu pred koncem okupacije in s kako nalogo?" — "Da odstranim sledove." — "Kako ste to delali?" — "Trupla smo polili s bencinom, nato pa smo jih zaigali, druge jetnike pa smo ubijali s kladivi, nato pa so jih metali v Savo. Predsednik: "Koliko ljudi je bilo pobitih v Jasenovcu v času, ko ste vi bili tam?" — "Kakih 5000 registriranih, neregistriranih pa se ne spominjam."

Obtoženi pripoveduje, da so prihajali v Jasenovac transporti od 100 do 1000 ljudi, večinih tudi vsak dan. Ker je bilo taborišče že prenapolnjeno, so mnogi ljudi takoj pobili. Obtoženelec je potrdil, da so imeli tako imenovano "gajbo", mučilišče, napravljeno iz bodeče žice, kjer so morali ljudje samo čepeti. Obtoženi krivolok pripoveduje o vseh groznih zločinih, ki jih je zagrešil sam ali pa drugi ustaši, neverjetno hladnokrvno, čeprav sedaj "uvideva", da vse to "ni bilo v redu."

ZLOČINSKI DUHOVNIK DRAGANOVIĆ

Je bil najvažnejši član komisije za sprejemanje jetnikov v taborišče Jasenovac — sedaj pa kot vatiškanski agent financira vohunsko-teroristično tolpe

Pri razgovoru, ki ga je imel Miloš z emigracijem s Paveličem o Jasenovcu in ubijanju Srbov, je Pavelič izjavil: "Glavni in edini cilj Hrvatov je, da se izkoristi zmeda, ki je nastala v vojni, in se pobijejo vsi Srbi."

Množično so ubijali ljudi tudi v Gradini in Ušici, kjer so morali ljudje legati na zemljo, nakar so jih pobijali z železnimi palicami, in če niso bili pri prvih udarcih mrtvi, so jih tudi žive pokopavali. Te množične uboje sta organizirala polkovnik Matković in frater Majstorović. Na vprašanje, s kakšnimi predmeti so se ubijali ljudi, odgovarja obtoženelec: "Z noži, sekirami in kladivi." Nato je nadaljeval: "V Jasenovcu se prihajale tudi kolone ljudi iz Kozare. To so bili po večini starejši lju-

dje, ženske in otroci, in sicer nekaj deset tisočev. Glavni njihov krvnik je bil Majstorović, najvažnejši član komisije za sprejemanje jetnikov pa je bil Draganović, ki je sedaj v Rimu vseučiliški profesor v zavodu Sv. Hieronima. (Publika glasno izraža svoje ogorčenje.)

Tožilec: "Ali je Draganović vedel, da boste šli v Jugoslavijo?" — "Za mene ni vedel, za vse druge in za njihovo delo pa je vedel, ker je vse to financiral."

Sodnik: "Kako je imenoval Draganović l. 1946 NHD v Rimu?" — "Obtoženi molči." — Sodnik nadaljuje: "Civitas Dei". (Božja država.)

Pri nadaljnjem zasliševanju je obtoženi Miloš podrobno opisal odstranjevanje sledov v taborišču Jasenovac leta 1945. Pripovedoval je, da je pri izkopavanju trupel in njihovem zaigavanju prišlo celo do upora. Toda

NAROCNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (August 31, 1948), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue . . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4994

"PROSVETA"

2657 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill. _____ 19____

Vaša naročina na "Prosveto" je potekla z dnem _____

V slučaju, da je od strani upravnistva kakšna pomena, nas takoj obvestite, da se lista popravi! Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrav. dr. v Kanado \$2.00 Za Chicago in okolice je . . . \$2.00
1 tednik in . . . 0.50 1 tednik in . . . 0.50
2 tednika in . . . 1.00 2 tednika in . . . 1.00
3 tednike in . . . 1.50 3 tednike in . . . 1.50
4 tednike in . . . 2.00 4 tednike in . . . 2.00
5 tednikov in . . . 2.50 5 tednikov in . . . 2.50

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20
Izpolnite spodnji kupon, prilepite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Prištetni se sme le ono člane in družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na območju našega lista.

V nobenem slučaju ne veljajo 5 tednikov

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prišli, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vrsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priročeno polijam naročnino za list Prosveto vrsto S.

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga prilepite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Družna _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!

Razprava proti skupini ustaških teroristov in vohunov v Zagrebu

Krvolok Ljubo Miloš hladnokrvno pripoveduje o svojih grozodejstvih

Zagreb, 13. julija.—Danes do tobra leta 1941 sodeloval pri polne se je nadaljevala razprava proti 50 članom vohunskih in terorističnih skupin. Sodišče je začelo zasliševati največjega krvnika med njimi Ljuba Miloša, bivšega komandanta zloglasnih ustaških taborišč v Jasenovcu, Stari Gradiški in Lepoglavi.

V drugem delu obtožnice, ki jo je včeraj čital javni tožilec FLRJ dr. Josip Hrnčević, so bili podrobno navedeni strašni zločini obtoženih ustaških zločincev in teroristov. Ljubo Miloš, komandant mnogih ustaških taborišč, je od oktobra 1941 do maja 1945 organiziral in osebno pomagal ubijati jetnike po taboriščih. Tako je na primer ok-

Paveliča, ki je s dokumenti proruskega poslanstva iz Avstrije odšel v Italijo istočasno s gestapovcem Vančo Mihajlovom. V Italiji se je obtoženi Miloš povezal z Viktorjem Kovičem, ki ga je obvestil, da sta Zanko in Horvat bila pri papežu. Papež jima je obljubil, da bo zaščitil Paveliča, ki na pozna "kot dobrega človeka in dobrega katolika".

S pomočjo in po nalogu neke tuje špijonaže je v maju leta 1948 z Vrbanom in Grkičem ilegalno prišel v našo državo in začel svoje teroristično delovanje, a organi UDV so mu hitro preprečili nadaljnje izvrševanje njegovih zločinov.

Obtoženi Vrban je prav tako neposredno sodeloval v klanju, ubijanju in streljanju več tisoč ljudi, med njimi na stotine žena in otrok. Obtoženi Rosandić pa spada v vrsto najstarejših in vodilnih ustaških zločincev, tako med okupacijo in po begu iz države v emigraciji. Sodeloval je

Alenka Gerlovič: Vranduk — predor na mladinski železnici v Bosni.